

tovom novcu, i to od svakoga ognjišta po dukat, a četiri aspre (kao jedna kruna ukupno) na trošak oko skupljanja harača. Harač nije doduše bio velik, ali je zato način, kojim se utjerivao, bio grozan. Haračlije su u pratnji pisara polazile u narod i s najvećom okrutnošću prikupljale harač, i to ne samo za sultana, nego i za sebe, tako da su se po obavljenom poslu nerijetko vraćali kući kao bogati ljudi. Pred haračlijama često su opustjela čitava sela, jer Turci staju poglavito u gradovima; stoga i jesu gradovi i varoši pod neposrednom upravom sultanovom, a ne beglerbegovom ili sandžakovom. Ali najteži teret bijaše danak u djeci. U izvjesnim rokovima, kadikad i svake pete godine, razaslao bi sultan po cijeloj carevini haračlije, koji su odvajali tjelesno i duševno najzdraviju i najrazvijeniju kršćansku mušku djecu od desete do šesnaeste godine pa ih odvodili u Carigrad, gdje ih ponajprije poturčiše, a onda obrazovaše za vojnike i druge carske službenike. Mlade opet djevojke otkidali su iz materina grčevita zagrljaja i vodili u sultanski ili drugi gospodski harem. Haračlije, koje su kupile ovu djecu, išle bi od sela do sela i od varoši do varoši. Svaki je domaćin kršćanski morao pokazati, koliko ima djece, a strašne su kazne čekale oca, koji bi sakrio svoje dijete. Imućniji otkupljivali su svoju djecu od podmitljivih haračlija velikim svotama zlata, ali sirotinja morala je da s tučom i čemerom gleda, kako joj Turčin odvodi nadu i potporu.

Hajduci. Onaj, koji sve te nevolje nije htio ili nije mogao da podnosi, odmetnuo bi se u hajduke. Hajduci su oni odvažni ljudi, koji su u hrvatskom i srpskom narodu kroz čitavo vrijeme teškoga turskoga ropstva podržavali misao na slobodu i oslobođenje. Sjeverna Dalmacija, Lika i Slavonija bile su pune ove smione čeljadi, pred kojom su Turci strepili i nijesu se usudili izlaziti iz svojih gradova. Najčuveniji hajduci ovoga vremena bijahu: Franjo Ilić, Luka Senčević, braća Mato i Marko Lapsanovići, Mato Delimanić, Ante Slavetić i Franjo Kolaković, sve sami Hrvati katolici.

Rat za oslobođenje. Uto se primače kraju dvadesetgodišnji Vašvarski mir s Turčinom. Dvor bi ga najvolio bio i dalje produžiti, ali kako je u Carigradu prevladala ratoborna stranka, navijesti sultan Mehmed IV. Leopoldu rat u punoj nadi, da će tursku moć opet podići do stare visine i slave. Veliki vezir Kara Mustafa pođe na čelu goleme vojske od 250.000 momaka i trista topova ravno na Beč i uze ga podsjedati. No dne 12. septembra 1683. bude pod gradom od Leopoldova šurjaka vojvode Karla Lotarinškoga i poljskoga kralja